

Tévéfilm Gulácsyról

Gulácsy Lajos különös festői világról készített filmet a Televízió Képzőművészeti Osztályán Zsigmondi Boris rendező:

— Még 1966-ban Székesfehérváron láttam a Gulácsy kiállítást és határoztam el, hogy filmet csináljak Gulácsyról, de csak akkor, ha már színes technikával is lehet dolgozni a tévében. 1971 közepén kezdtük el a munkát Jankovich Júlia szerkesztővel.

— *Milyen feladatot jelentett ennek a nagyközönség előtt kevéssé ismert művésznek a bemutatása?*

— Az első egy technikai nehézség volt: a Gulácsy művek többsége nem védett. Így a kiállítás óta más gyűjtőhöz vagy ismeretlen helyre kerültek. Valóságos kutatómunka előzte meg a forgatást. Sziy Béla művészettörténész segítségével megismertük Gulácsy munkásságának kevéssé ismert oldalát, az irodalmi tevékenységét: meséit, novelláit. Filmünkhöz a „Nakonxypán” című meséjét választottuk, amely úgy érzem, közelebb hozza azt a fátyolos, álomszerű világot, amelyet festményeiben megberemtetett.

— *Milyen szempontok alapján választották ki azokat a festményeket, amelyek a filmbe kerültek?*

— Filmünk három részre tagozódik. Az elsőben Schubert Éva mondja el a „Nakonxypán” című mesét. Itt a

festmények csak néhol jelennek meg, úgy, mintha könyvillusztrációk lennének.

Szabadi Judit művészettörténész engedélyével az ő Gulácsy könyvéből állítottuk egybe azt a szöveget, amely a festő életútját mutatja. Elhangzanak érdekes Gulácsy-idézetek, amelyeket dokumentumfotókkal és műveivel illusztrálunk.

Az utolsó részben a festő poétikus nőalakjait láthatjuk. A zenét Juhász Gyula „Mese” című verse szakítja meg, amelyet a Gulácsyhoz írt megrázó költeménye követ. (Juhász Gyula

legjobb barátai közé számította a festőt.) Ebben a részben színészt nem látunk. Gulácsy művei a zene és a versek kölcsönhatásában érvényesülnek.

— *Hogyan hozzák közelebb a nézőhöz a bizonyultabb művészi megoldású képeket?*

— Ennek a filmnek a képi dramaturgiája nem volt könnyű. Az elején egy színésznőt látunk, aki mesét olvas. A Gulácsy életútját ismertető, és az őt idéző szövegrészeket már sokkal süröbben illusztráljuk képekkel, fotókkal. A színész arca egyre ritkábban jelenik meg. És így

Gulácsy Lajos: Extázis

Gulácsy Lajos: A varázsló kertje

fokozatosan eljutunk odáig, ahol a film kizárólag a vizualitás élményére törekszik. A zene és a vers itt hangulati kiegészítője a képeknek. Az itt elhangzó Gulácsyhoz írt versnél a festmények nem illusztrálják a verset, és a vers nem illusztrálja a festményeket, hanem a kép dinamikájával együtt hatnak a nézőre.

— **Zsigmondi Boris** nevét elsősorban képzőművészeti filmjeiből ismerik a televízió nézők. Mi a véleménye a képzőművészet és a film viszonyáról?

— Sokan úgy gondolják, hogy könnyű dolog képzőművészeti filmet csinálni, hiszen adva vannak a szobrok és képek. Pedig éppen ez az, ami nehezé teszi a munkánkat: mert egy másik művészet nyelvét

is figyelembe kell venni. Meggondolatlanul használjuk a filmi és tévé technikát, ha a mű mozgásával vagy statikusságával és belső mondanivalójával ellentétes eszközökhöz nyúlunk. A film nem képzőművészeti szakelődás, saját törvényei vannak, tehát nem illusztrálhat, mint egy egyszerű dia vetítés. A filmnek ritmusa van, ami sosem kerülhet ellentétbe a képzőművészeti alkotás belső ritmusával.

— A képzőművészeti filmek esetében mégis legfontosabb a látás.

— Természetesen. A filmnek módjában áll az alapos vizuális elemzés. Úgy megmutatni egy képet vagy szobrot, hogy minden apró részletét és belső mozgását is megfigyelhessük. Olyan dolgokat kell a

nézőnek megmutatni, ami egy múzeumlátogató figyelmét esetleg elkerüli.

— A színes tévé-technika is újabb problémákat jelent a rendező számára.

— Nem lehet megelégedni azzal, hogy a képzőművészeti alkotók színben gondolkodnak, és ez így önmagában is hat a filmben. Látványos és szép. Az alkotásokban a színeknek külön dramaturgiája van, és fontos hogy a filmi képsorok felépítésében is a színek dramaturgiája érvényesüljön. Ezt igen lényegesnek tartom. Nem új, amit mondok, hiszen Antonioni ezt már játékfilmjeiben felfedezte.

— Mi a kísérőszöveg feladata?

— Sosem kell, hogy elmondja, mit látunk a képen. Olyan dolgokról kell szólnia, amit láttatni nem lehet. Vannak olyan alkotások, amit olyan közérthetően tud a film megmutatni, hogy a lényeges mondanivalót esetleg a főcímben is el lehet mondani. A látottak zenekísérettel és szöveg nélkül is olyan élményt nyújthatnak, mint például a francia „Kiskanál” című filmben. Ez persze nem jelenti azt, hogy szükségtelen a magyarázószöveg. De csinálna kell vele bánni. A végigbeszélt film sokszor megakadályozza, hogy a nézőnek saját élményt is adjon. A magyarázószöveg módot kell, hogy nyújtson arra, hogy a néző a szünetek alatt „megragja” az elmondottakat és ennek alapján nézze tovább a filmet.

GYARMATI KLÁRA

Gulácsy Lajos festménye: Bohóc és katona

Petra Černocká játssza
a főszerepet Az egekben
vagyok című csehszlo-
vák filmben. Rendező:
Jan Kačer.
(Z. Minačová felvétele)

filmvilág

Ara: 4,- Ft